

SELENIĆ

TIMOR MORTIS

Romani Slobodana Selenić
KNJIGA 5

Od istog pisca:

MEMOARI PERE BOGALJA

PRIJATELJI

PISMO / GLAVA

OČEVI I OCI

UBISTVO S PREDUMIŠLJAJEM

Timor mortis conturbat me...

William Dunbar

Copyright © Mejrema Selenić

Copyright © 2009. za srpsko izdanje, LAGUNA

1

Knjiga koju počinjem da pišem ovoga časa sadržaće sva znanja koja sam u protekle tri i po godine sakupio o dugovekom Srbinu Stojanu Blagojeviću. Ne znam pouzdano šta želim da postignem prepričavanjem događaja koji su ispunjavali naše duge, okupacijske, dane i noći. Znam, međutim, od pre jedan sat pouzdano znam da knjigu moram napisati.

Zato pišem.

Deset je minuta do ponoći, petak, 13. oktobar po novom, 30. septembar po starom kalendaru. Godina 1944. Sami smo. Illustrissimus Blagojević i ja. Prozori, brižljivo zastrti plavom hartijom i krpama, ne propuštaju do nas nimalo mesečeve noći, pa plamen sveće, koji istovremeno drhti nad njegovim bledim čelom i mojom sveskom, čini da me soba najviše od svega podseća na monašku ćeliju nekog, naravno, grešnog, tek umrlog patrijarha.

Osvrćem se oko sebe, gledam, pitam se: šta sam ja u ovoj zavetnoj slici, na stoličici pored njegova odra, zgrbljen nad listom hartije? Valjda – verni patrijarhov učenik, nespokojni manastirski iskušeničnik, mnogim pitanjima iznenada obrvani, tužni jeromonah...

Negde od Avale, iza mojih leđa, iz pravca Čukarice i Banjice, čuje se topovska paljba. Beograd se, skriven po podrumima i nesigurnim skloništima, bez struje, bez vode, bez hrane i novih vesti, trese i nada. Pre jedan sat, kada su pojedinačni pucnjevi počeli da prerastaju u jednolični, po nečem iskonski opasan, zvuk kanonade, Illustrissimus je otvorio oči, poslednji put, i pogledao kroz mene, u pravcu Avale. Objasnih, mada me ništa nije pitao:

– Oslobađaju Beograd.

Klimnuo je glavom potvrđujući da zna, pa ravnodušno rekao:

– Još jednom.

I umro.

Bilo mu je sto četiri godine, četiri meseca i šest dana.

Moram odmah reći da ličnoj i javnoj istoriji Stojana Blagojevića i našem troipogodišnjem sapatništvu pridajem značaj koji će, možda, onim sumnjičavim, a naročito neupućenim čitaocima, izgledati preteran i praznoveran. Možda će, dakle, mnogi smatrati dugi život starca Stojana prirodnom neobičnošću koja ne uvećava značaj onoga što je iskusio, a čudne podudarnosti, kojima obiluje naše poznanstvo – tek nevažnom slučajnošću. Neka misle tako oni koji tako misle. Ne ljutim se. Ne smeta mi. Jednostavno, za takomisleće ne pišem ovu knjigu. Neka veruju, recimo, da je puka slučajnost to što se dogodilo da naše poznanstvo sa oba kraja omeđe dve simboličke tutnjave.

Zemne ostatke vrlo starine, evo, ispraćam, zbunjen i potresen, uz zvuke razorne kanonade kojom počinje oslobođenje mog Beograda.

Upoznali smo se, pre tri i po godine, uz šestoaprilske eksplozije s kojima je počela njegova okupacija. Slabo zemljano sklonište u dvorištu Vaznesenjske crkve, prepuno poluobučениh i raspamećenih Beograđana – među njima moji otac i

majka – pogodila je bomba. Kada sam, posle prvog naleta u pola sedam, tražeći roditelje dotrčao do Vaznesenjske crkve, video sam đubrište šuta, ljudske kose, krvi, rasporenenih jorgana, lutaka bez glave, razvaljenih kartonskih kofera i na celom stratištu polomljenih cigli i kostiju – jedan jedini uspravan predmet: veliku, grubo istesanu, drvenu stolicu sa naslonima za ruke. Na drvenom tronu sedeo je Starac. Prav i krut kao lutak. Ruke prekrstio preko grudi. Gledao je u daljinu. Prišao sam baš njemu, prišao mu baš ja, tek nekoliko minuta siročje, omamljen svežinom novog i strašnog iskustva, jer sam odnekud pouzdano znao da u tom času moram baš to učiniti:

– Hajdemo – rekao sam.

Ćutao je i gledao sve u istu, daleku tačku.

– Bombarduju Beograd – objašnjavao sam, a on je, sa istom dosadom u glasu kao i pre jedan sat, i onda izustio:

– Još jednom.

Digao se potom, prihvatio ponudenu ruku i pošao sa mnom, nesigurna koraka preko razrovanog beogradskog gubilišta, krotko, kao da sam mu sin, a ne stranac i neznanac, i kao da sam baš ja, i niko drugi, morao po njega doći.

Čuda ne postoje. Međutim, podudarnost između našeg prvog i poslednjeg susreta, podudarnost koja čudi, mada čuda ne postoje, tu podudarnost sam morao zapaziti, iako njen nastanak ne umem da objasnim, a značenje, simboličko ili drugačije, da dokučim.